

L'acolliment i la integració lingüística:
Estudi del funcionament

Júlia Llompart Esbert.
Departament de Cultura i Educació. Consell Insular de Menorca.
Dins del programa de beques de pràctiques formatives i professionals
del període estival 2007.

Introducció

La realitat menorquina ha canviat. Dins aquest marc, vaig voler estudiar quina és la situació en la qual es troba la llengua catalana i com acollim els nouvinguts en matèria de llengua, específicament. El plantejament de l'estudi, que en un principi havia estructurat d'una manera, ha variat una mica després d'haver pogut veure quines coses són bàsiques i quines no. És per això, que l'estudi quedarà estructurat en els següents eixos centrals:

Eix 1. Interculturalitat i mediació

Eix 2. Llengua i integració

Eix 3. Educació i integració

Eix 4. Visió política

Eix 5. Recursos bàsics i recursos per a aprendre el català

Eix 6. Realitat i integració

Eix 7. Conclusió general

Eix 1. Interculturalitat i mediació

Entenem per mediació intercultural –o mediació social en contextos pluriètnics i multiculturals- com una modalitat d'intervenció de terceres parts en i sobre situacions socials de multiculturalitat significativa, orientada a la consecució del reconeixement de "l'altre" i l'apropament de les parts, la comunicació i la comprensió mútues, l'aprenentatge i el desenvolupament de la convivència, la regulació dels conflictes i l'adequació institucional entre els actors socials o institucionals etnoculturalment diferenciats.

Mediació intercultural i acolliment lingüístic

L'estudi se centra en el Servei de Mediació Cultural de l'Ajuntament de Maó, perquè no hi ha aquest tipus de servei en altres ajuntaments de l'illa de Menorca (tot i que seria molt interessant que l'incorporessin). Les tasques de la mediatadora són:

- Fer possible que la gent pugui accedir als recursos.
- Establir ponts de comunicació.
- Crear programes o jornades interculturals (comenta que, de moment, costa molt sensibilitzar la gent, ja que hi ha una confusió de conceptes entre integració i assimilació).

Pel que fa a acolliment lingüístic, hi ha un programa que és bàsicament per a dones magrebines però obert a totes les dones estrangeres, en el qual es fa molta pràctica de llengua, sobretot castellana, alguna de llengua catalana i, de vegades, llengua d'origen (específicament, àrab). També fan coneixement de

l'entorn, de Maó, de Menorca, i tot molt aplicat a la llengua a fi de millorar la seva fluïdesa quotidiana (per anar al metge, per anar a comprar, per anar a l'escola i relacionar-se amb els professors...). Ofereixen un servei d'informació sobre períodes de matrícula, de beques de llibres, etc. A més a més, per a l'acolliment lingüístic han proposat a l'escola d'adults que, així com hi ha matrícula oberta de castellà tot l'any (qualsevol que arribi es pot incorporar immediatament a classes i això està assumit ja des de fa anys), també es faci per al català; i a partir d'aquest any ja es farà així.

Pel que fa al context jurídic, a la Policia de Maó tenen una mediadora intercultural de l'anglès i de cap idioma més.

La mediació intercultural als centres sanitaris és diferent depenent del centre del qual es tracti, però empen les tres mediadores que hi ha a l'illa: na Múnia (mediadora del Consell Insular àrab-català), na Jenina (mediadora de l'Ajuntament de Maó, àrab-català) i na Hana (mediadora que des de fa pocs mesos treballa per a l'Ib-Salut, àrab-català-castellà-francès). Quan tenen necessitat avisen una de les tres mediadores. Tot i que alguns centres sí que utilitzen aquest servei, no és una feina que estigui ben establerta.

Eix 2. Llengua i integració

La llengua en el procés d'integració cultural

La llengua constitueix un dels signes d'identitat més importants d'una comunitat, és un dels elements d'identificació dels seus membres i serveix, també, per distingir-los. A més a més, la llengua és també un instrument de comunicació.

Si l'individu no coneix, o només coneix parcialment, la llengua de la societat d'acollida, només podrà adoptar elements superficials de la cultura i es trobarà fora del sistema d'interacció de la comunitat receptora. Les dues funcions socials de la llengua serien, doncs, les següents: la comunicació (pragmàtica) i la integració social (simbòlica).

Per a l'immigrant d'origen estranger, el fet de conèixer la llengua del país d'acollida representa un indicador de la voluntat i/o possibilitat d'integració. El coneixement de l'idioma del país d'acollida és un instrument i un dret per a l'immigrant, però també ho és el fet de conservar i usar la seva llengua materna.

En el procés d'integració lingüística cal tenir en compte, també, la diversitat de llengües d'origen i les diferents maneres com tindrà lloc aquesta integració. Per això és bàsic tenir un bon sistema de normalització lingüística que faci que quedi clar quina ha de ser la llengua en la qual es faci l'acolliment de les persones nouvingudes i que promogui el català com a llengua vehicular. Existeix a Menorca un Servei d'Assessorament Lingüístic del CIM que va elaborar un Pla de normalització lingüística que inclou punts relatius a la llengua i la immigració. Aquests punts són els següents:

- Pel que fa als objectius en relació amb la població d'incorporació recent, el que es pretén és, bàsicament, facilitar l'aprenentatge del català i de la cultura (millorar oferta de cursos de català), establir el català com a llengua vehicular en l'espai intercultural i valorar les diferents cultures de l'illa perquè també es valori la nostra.
- Dóna importància al fet que hi hagi una bona oferta d'acolliment inicial en català i també que les persones que hagin de treballar com a

mediadors interculturals coneguin la llengua i la cultura dels immigrants, el català i la cultura de les illes Balears.

- També, considera important el tema de la interculturalitat per afavorir la integració i l'intercanvi.

Un dels aspectes bàsics que es considera que ha de millorar és el programa *Integra'm*, que seria un programa bàsic per a la integració lingüística dels nouvinguts.

Una organització que fa molta feina en el camp de la llengua, la immigració i la normalització lingüística és **CCOO**. Aquesta organització treballa a favor de la llengua i dels drets dels immigrants i ha editat diferents documents sobre la llengua catalana i informacions per a les persones nouvingudes. Aquesta organització s'encarrega d'orientar els immigrants cap als cursos que hi ha i fa difusió de tríptics i llibrets en diferents idiomes (castellà, català, francès, àrab i anglès).

Eix 3. Educació i integració

Els alumnes immigrants en nombres

	TOTAL GENERAL	ALUMNES IMMIGRANTS	PERCENTATGE %
INFANTIL	2.789	291	10,43%
PRIMÀRIA	5.423	734	13,53%
ESO	3.314	412	12,43%
POSTOBLIGATÒRIA	1.625	105	6,46%
TOTAL	13.151	1.542	11,73%

INFANTIL I PRIMÀRIA	TOTAL ALUMNES	ALUMNES IMMIGRANTS	PERCENTATGE
ALAIOR	729	115	15,78%
ES MERCADAL	288	57	19,79%
ES MIGJORN GRAN	108	10	9,26%
CIUTADELLA	2.669	236	8,84%
FERRERIES	456	28	6,14%
MAÓ	2.926	435	14,87%
SANT LLUÍS	549	87	15,85%
ES CASTELL	487	57	11,70%
TOTAL GENERAL	8.212	1.025	12,48%

ESO	ALUMNES	IMM	%
ALAIOR	393	57	14,50%
CIUTADELLA	1.061	79	7,45%
FERRERIES	321	25	7,79%
MAÓ	1.539	251	16,31%
TOTAL ESO	3.314	412	12,43%

POSTOBLIG.	ALUMNES	IMM	%
ALAIOR	130	13	10%
CIUTADELLA	474	30	6,33%
FERRERIES	87	1	1,15%
MAÓ	934	61	6,53%
TOTAL POSTOBLIG.	1.625	105	6,46%

(Dades facilitades per la Delegació de la Conselleria d'Educació de Maó)

Aquestes dades ens indiquen, que l'etapa en què hi ha més alumnes immigrants és la de primària, on l'alumnat immigrant representa un 13,53% del total d'aquest cicle. La segueixen l'ensenyança secundària obligatòria (12,43% d'alumnat immigrants) i l'etapa d'educació infantil (amb una representació del 10,43% d'alumnes immigrants). L'etapa amb menys alumnat immigrant és la de l'educació postobligatòria (6,46%).

A més a més, cal destacar que l'alumnat immigrant a les escoles i els centres de Menorca representa un 11,73% del total dels estudiants de l'illa; això significa que hi ha 1.542 alumnes immigrants repartits entre els diversos centres i municipis i que, a més a més, són de procedències diverses; és una xifra prou elevada com per haver-la de tenir en compte.

A banda d'això, cal destacar d'aquestes informacions que hi ha moltes i diverses procedències d'alumnes immigrants, però que els llocs d'origen predominant són, per ordre de predomini, equatorians, britànics, marroquins, bolivians, argentins, colombians, uruguaians, italians, brasilers, romanesos, peruans, alemanys.

Podem veure clarament que hi ha un gran nombre d'alumnes immigrants procedents d'Amèrica del Sud, Anglaterra i el Marroc, amb xifres que suposen centenars d'alumnes. Per sota d'aquestes procedències, ens trobam amb alumnes de procedència italiana, brasilera, romana i alemanya, però cada grup d'aquests alumnes no superen els 50.

A més a més, és molt important veure que si sumam el nombre d'alumnes de parla castellana (la majoria de procedència sud-americana) arribam als 729 alumnes, xifra que suposa gairebé la meitat del total dels alumnes immigrants dels centres educatius de l'illa de Menorca.

Veient totes aquestes dades, ens adonam que la realitat educativa als centres de l'illa de Menorca ha canviat i cadascun dels centres s'ha hagut d'adaptar a aquesta nova situació. En aquests moments, conviuen a les nostres Illes persones procedents de més de cent nacionalitats i es poden sentir parlar més de cinquanta llengües diferents. L'escola, doncs, ha hagut d'assumir l'important repte d'acollir tota aquesta diversitat, oferir respostes adequades i col·laborar en la seva integració. Aquestes noves necessitats han generat plans d'acollida, sistemes d'atenció als nous, formació del professorat, disseny de nous materials, etc.

L'acolliment i la integració a les aules

L'acolliment i la integració a les aules és diferent segons l'etapa educativa de què es tracti. A l'educació infantil i a l'educació primària l'acollida es fa de manera espontània perquè els alumnes són d'edats molt dúctils. En canvi, a l'educació secundària intervenen altres factors com l'adolescència i el desarrelament, sobretot de persones que vénen d'un medi molt diferent al nostre (com per exemple el Magrib) i tenen les seves pròpies característiques culturals. És per això que l'educació infantil és una etapa ideal, molt interessant, així com també ho és l'etapa de 0 a 3 anys. D'altra banda, hauria d'haver-hi materials diferents d'acollida adequats a cada etapa educativa dels alumnes.

L'acolliment lingüístic inicial. En relació amb l'acolliment lingüístic hi ha a Menorca una tradició d'acolliment en llengua catalana. Ja fa vint anys que es fa molta feina en aquest sentit i molts centres ja tenien com a primera

llengua el català. És per això que no existeix un conflicte en aquest aspecte perquè queda clar que l'acolliment lingüístic dels alumnes nouvinguts es farà en català. El conflicte apareix només amb els pares que no estan conscienciats.

Com funciona l'acolliment als centre educatius? Cada centre té un pla d'acollida lingüística o PALIC i a través d'aquest document, tant un professor com un pare sap com s'atén la diversitat en aquest centre, qui és l'encarregat de fer-ho, en quin horari, amb quins recursos, etc. Tota aquesta informació s'escriu en aquest pla i es revisa anualment. A banda d'aquest document, també existeix el PEC i projecte educatiu del centre, que recull la filosofia del centre. Un dels aspectes més importants és si el centre és inclusiu (i, per tant, que el centre s'ha d'adaptar a les característiques de l'alumnat) o si, pel contrari, és exclusiu.

Tot i que el fet de l'acolliment sigui complicat per al professor, ja que contínuament se li poden anar incorporant a la classe alumnes diversos i que potser no parlen la nostra llengua, si es veïés com un fet positiu i enriquidor, podria ser una cosa molt bona i aprofitable, una manera d'enriquir-nos culturalment i aprofitar el desequilibri dins la classe i dins la nostra programació. La formació específica seria bàsica per poder avançar en aquest aspecte i per poder fer desaparèixer l'ansietat que provoca aquesta situació nova. També fa falta material específic.

Recursos per a l'acolliment. De recursos per a l'acolliment, en aquests moments n'hi ha bastants, ja siguin recursos escrits com recursos per Internet.

- Conselleria d'Immigració de les Illes Balears: vocabulari bàsic de diversos idiomes i també una carpeta d'acollida en nou idiomes.
- Conselleria d'Educació i Cultura de les Illes Balears: "Cada dia, una frase més" que està en diversos idiomes i en català (és bilingüe).
- COFUC: envia materials molt interessants als centres.
- Internet: la pàgina escoladelectura.com, acollida.net, i xtec.cat

Acolliment lingüístic en la llengua materna del nouvingut i model propi. A Menorca no es realitza un acolliment lingüístic en la llengua materna, tot i que seria l'ideal, com fan als països nòrdics. Caldria, doncs, tenir en compte les experiències d'altres països i aprendre'n. A Menorca no hi ha en aquests moments un model contextualitzat, però, tot i així, funciona perquè el professorat fa molt bona feina i té molt interès en formar-se. De totes maneres, seria necessari adoptar un model propi a l'illa i a les Illes Balears per no caure en els perills de l'assimilació i l'aculturització.

Adaptació a les necessitats dels nouvinguts. Conèixer les diferents cultures i les diferents maneres d'aprendre és molt important ja que no és el mateix que un filllet aprengui per repetició i aprenentatge concret (sistema que empren a l'Àfrica i que s'allunya de l'abstracció) o que aprengui per abstracció (com es fa aquí). Seria molt important treballar molt més la qüestió de l'empatia en els mestres i que es tingués en compte com ha après el nouvingut, amb quin sistema, quina metodologia, quins materials, etc. El seu idioma és també una qüestió molt important perquè és una manera de veure el món i d'estructurar-ho tot.

Valoració de l'aprofitament de les cultures i les llengües. El més important en relació a la valoració que feim de les cultures i les llengües de les diferents persones que arriben a l'illa seria valorar la importància de la diversitat. Per això, seria bàsic no tractar les cultures només durant una festivitat aïllada perquè moltes vegades les jornades interculturals estigmatitzen les cultures i, en lloc d'apropar-les, les allunyen. Segons els sociòlegs, les cultures s'haurien d'estudiar en el lloc d'arribada i no en el lloc d'origen.

Un exemple de centre d'educació infantil i primària: Sa Graduada

Dins el projecte educatiu de C.P. Sa Graduada existeix un apartat que és un Pla d'atenció a la diversitat. Llegint aquest projecte s'entén que aquesta escola pretén integrar tots els fillets i filletes tenint en compte, però, que cadascun d'ells és un cas particular dins la gran diversitat que existeix. És una escola, per tant, clarament inclusiva i que té en compte la realitat que vivim avui dia i a la qual ens hem d'adaptar. Funciona amb un equip de suport i amb unes pautes clares en relació amb l'acollida d'un nou alumne i compta amb material específic que es pot agafar en préstec. A més a més, existeix un treball en xarxa amb serveis socials, tant de l'Ajuntament com del Consell Insular.

Un exemple de centre d'educació secundària: IES J.M. Quadrado, Ciutadella (Francesc Florit Nin)

Aquest institut de Ciutadella compta amb un 10,3% d'alumnes immigrants que són de setze nacionalitats diferents: alemanya, argentina, brasilera, britànica, colombiana, cubana, dominicana, equatoriana, holandesa, marroquina, mexicana, peruana, romanesa, russa, uruguaiana i xinesa. Això suposa que hi ha un 72% d'alumnes nouvinguts que són hispanoamericans, un 11,2% de comunitaris i un 16,8% que són d'altres procedències.

El PALIC de l'IES J.M. Quadrado es planteja, bàsicament, com a objectiu que els nouvinguts adquireixin competència en català per poder seguir la resta dels aprenentatges. És un programa flexible i cada alumne té un horari diferent. A més a més, s'intenta que estigui preparat per rebre la nova immigració que arribi ja que es creu que aquesta immigració augmentarà.

Els tres pilars del centre són:

1. Ensenyar el català.
2. Fer possible la integració social i acadèmica i fer-la, sempre que sigui possible, dins l'aula mateixa.
3. Ser un centre intercultural.

A més a més, consideren un factors bàsic que tota la comunitat educativa estigui implicada en l'acció docent.

El lloc físic on es posa en pràctica el PALIC és l'**aula d'acollida**.

Francesc Florit Nin comenta que hi ha molts reptes i problemes en relació amb la immigració i la seva integració en l'àmbit educatiu:

- No hi ha planificació del fenomen.
- Les oficines d'escolarització es limiten a assignar una plaça escolar només basant-se en l'edat.
- Hi hauria d'haver una actitud més positiva de lleialtat a la pròpia llengua.
- El professorat no està preparat per actuar en aquesta nova situació.
- Hi ha manca de formació específica en el professorat.

- Caldria dotar els centres de programes pedagògics per a la interculturalitat.
- Distribució desequilibrada dels alumnes nouvinguts entre centres públics i els concertats i privats.
- S'haurien d'elaborar materials específics d'atenció als nouvinguts.

Les propostes que fa aquest centre perquè pugui millorar la situació són les següents:

- Una oficina d'escolarització que compti amb personal que s'encarregui d'elaborar informes pertinents de cada nova incorporació: nivell d'escolarització, expedient acadèmic, llengües, situació familiar, etc.
- Crear ajudes específiques per a famílies immigrants, i que no suposin cap minva en les altres ajudes a la població (bosses de material escolar, banc de llibres de text...).
- Reserva de places a tots els centres sostinguts amb fons públics per a una millora de la distribució dels alumnes immigrants.
- Més temps per tractar el nou alumnat, amb més hores per al professorat per coordinar-se i preparar les classes.
- Crear una instància de coordinació entre les diverses administracions que atenen immigrants: ajuntaments, escoles, ONG, associacions d'immigrants i APIMA.
- Promoure plans d'entorn, que són eines de cohesió social entre la diversitat dels ciutadans que han d'aprendre a conviure, i ho fan a través de la relació intercultural dels pares i mares de l'escola amb l'eix vertebrador de la llengua i la cultura del país d'acollida.
- Crear un equip docent estable d'assessorament als professors i als centres.
- Elaborar una base de dades d'accés públic sobre la situació de la immigració escolar.
- Elaborar material didàctic i dotar les aules.
- Es necessiten materials de llengua i cultura de les Illes Balears perquè no hi ha res específic de Balears.
- Falta, també, aclarir la qüestió administrativa de reglamentació pedagògica dels nouvinguts.

Com a conclusió d'aquest eix, dir que caldria facilitar la inclusió de tot l'alumnat en la dinàmica escolar diversificant les estratègies de l'ensenyament, treballar en la formació dels professionals de qualitat basant-se en el desig de conèixer, aprendre i transformar-se enfront de la nova realitat i potenciar el diàleg com a eina per poder tenir una educació de qualitat i poder construir un projecte democràtic.

Eix 4. Visió política

Govern Balear

El Govern Balear ha elaborat el II Pla integral de les persones immigrades a les Illes Balears. Aquest pla inclou informació molt interessant en relació amb la realitat de les persones immigrades a les Balears (nombres, procedències...), a més d'informació sobre el seu nivell d'estudis, els grups d'edat... Les mesures que proposa són:

1. Consolidar l'OFIM, obrir-ne nous punts i elaborar guies de recursos i prestacions generals i específiques per a les persones immigrades.

2. En educació: provisió de professorat d'atenció a la diversitat, elaboració de material d'interculturalitat i de material didàctic que aportí informació de les diferents cultures que conviuen, promoure la figura dels mediadors a les escoles i en l'àmbit social i augmentar els cursos per a adults.

3. En formació i l'ocupació: formació en interculturalitat de totes les persones en contacte amb persones immigrades.

4. En salut: incorporació dels mediadors culturals a l'atenció primària, elaborar documentació en diferents idiomes, formació del personal sanitari en patologies específiques dels països d'origen.

4. En participació, interculturalitat i convivència: promocionar vies de diàleg i espais de trobada amb la participació de totes les associacions d'immigrants per donar a conèixer les diferents cultures i promoure la convivència

Consell Insular de Menorca

Departament de Cultura i Educació: Joan Torres

Dins les mesures proposades per fomentar la llengua catalana en el Pla insular de normalització lingüística, l'únic punt que té relació amb el tema d'immigració i llengua és el del programa *Integra'm*, que tenen pendent de tractar amb els departaments que tenen a veure amb el tema que són el de Ciutadania i Família i el d'Acció Social. Per tant, la idea seria fer una planificació conjunta i ajudar-se els uns als altres en relació amb el tema de la immigració.

El conseller considera bàsics dos punts per a la integració dels nouvinguts:

1. L'escola: L'escola és un punt de contacte molt important i un lligam molt important de tota la comunitat educativa que afavoreix la integració. El problema són els mesos d'estiu ja que aquest lligam es perd. La intenció és parlar amb els regidors d'educació per aprofitar una mica el lligam escolar per poder arribar a la gent. El paper com a conseller creu que hauria de ser d'eix vertebrador per relacionar una cosa i una altra.
2. Les activitats festives: Un altre punt que considera un eix vertebrador també. Vol parlar amb els diferents consellers per saber com s'organitzen els diversos col·lectius i com participen a les festes reglades. Considera que la gent de fora hauria de participar de les festes i, per això, vol fer contacte amb els diferents col·lectius, ja que incloure'ls a les festes és un primer pas en la integració.

Departament de Ciutadania i Família: Joan Marquès

Pel que fa a l'ensenyament de la llengua als immigrants, Joan Marquès comenta que hi ha diferents associacions com ara Veus de la Terra, Menorca solidària i Càritas que han proposat de fer cursos de llengua catalana i llengua castellana. Diu que hi ha una gran diferència entre l'ensenyament dels joves o dels adults; pel que fa a l'educació de joves, el tema queda resolt amb les escoles, però l'educació d'adults és més difícil perquè sorgeixen problemes d'interès i, també, de possibilitat de les persones.

Finalment, però, el conseller comenta que dins el programa d'immigració, el component lingüístic no hi és.

La integració dels immigrants és un tema que cal treballar de manera conjunta i s'han d'unir totes les cultures i aprofitar la riquesa multicultural. Remarca que hem de tenir clar que integració i assimilació són dos conceptes diferents i que part de la cultura menorquina prové d'altres països de les emigracions. Hi ha d'haver un punt d'equilibri entre la cultura local i la d'origen i hi ha diferència entre les generacions de la immigració. Ell creu que s'integraran i que entraran dins la cultura menorquina. A més a més, les associacions fan feina per incorporar la realitat de costums d'origen.

Els aspectes de primera acollida queden resolts amb l'OFIM.

L'OFIM. El Consell Insular de Menorca gestiona l'Oficina d'informació a l'immigrant (OFIM), des de l'any 2001. En aquests moments existeixen tres punts d'atenció: a Maó, Alaior i Ciutadella. L'OFIM, ha estat, és i continuarà essent el servei de referència per l'immigrant a Menorca.

De les persones que arriben a l'OFIM la gran majoria els parlen en castellà i molt pocs ho fan en català. El sud-americans parlen en castellà i només algun col·lectiu concret, com és el romanès, parla en català. De totes maneres, en aquesta oficina tenen els documents en els dos idiomes (català i castellà) i alguns nous que no saben el català els demanen d'aprendre'n, específicament, per poder ajudar seus fills a l'escola.

Les treballadores de l'OFIM consideren que, en general, els nous no aprenen el català i que no és un problema que no hi hagi prou recursos, sinó que hi ha nous que treballen molt i no tenen temps (el seu objectiu és treballar) i que potser, també, és un problema que no els arriba la informació. En una enquesta que es va fer es va veure que, en general, els immigrants no volen estudiar dins una classe. Les coses que sí que funcionen, i que es fan, són projectes petits de dones (a Maó i Alaior) perquè facin classes de castellà, de cosir, de cuina, etc. i que funcionen molt bé.

Consideren que és important que els nous aprenguin el català, sobretot per l'àmbit laboral, i que caldria fer classes més adaptades als nous i a l'acolliment lingüístic: classes més motivadores, de nivell inicial i més adaptades.

Els ajuntaments

Des dels ajuntaments hi ha iniciatives molt interessants en relació a l'acolliment de la immigració. Els ajuntaments que fan més feina al respecte són Maó i Ciutadella.

L'Ajuntament de Maó és, potser, el més actiu i el que realitza més accions en referència a la població nouvinguda. Tenen un servei de mediació cultural i van fer una bona guia d'acollida. A més a més, està en contacte amb les diferents associacions d'immigrants del municipi per tal que participin de diferents activitats. També, van fer jornades interculturals.

L'Ajuntament de Ciutadella compta amb dos aspectes molt interessants; d'una banda, la Regidoria de Política Lingüística de Ciutadella ha elaborat un pla de normalització lingüística que engloba diversos aspectes com l'educació (elaborant un Projecte educatiu de la ciutat, que es basa en la implicació de tota la societat en l'educació) i un Projecte lingüístic de la ciutat i, de l'altra, ha elaborat un Pla d'interculturalitat del 2007 al 2010. Aquesta mesura és una manera de preveure i ordenar la nova societat multicultural que existeix a l'illa.

Eix 5. Recursos bàsics i recursos per a aprendre el català

Guies d'acollida

Una manera d'informar i assessorar els nouvinguts que arriben a Menorca és proporcionant-los una guia d'acollida o un altre document on s'expliciti tota la informació útil que necessiten per viure al municipi on arribin: empadronament, habitatge, legislació, llengua, educació, tràmits per a la residència, treball, serveis socials, mediació, associacions, llocs de culta, etc.

Només l'Ajuntament de Maó té una guia d'acollida ben estructurada, per la qual cosa cal fer feina en aquest aspecte. L'ideal seria que cada ajuntament pogués oferir als nouvinguts bona informació perquè poguessin tenir plenes oportunitats iguals que les persones que no són nouvingudes.

Altres recursos semblants serien la guia de recursos de l'Aj. d'Alaior o una guia de l'Aj. de Ciutadella. D'altra banda, els ajuntaments de Ferreries i d'Alaior tenen en projecte fer una guia d'acollida. La resta d'ajuntaments no ho tenen previst.

El programa Integra'm

Un dels programes més important que hi ha a l'illa de Menorca, pel que fa a l'acolliment lingüístic i a l'aprenentatge del català, és el programa *Integra'm*. Aquest programa, promogut pel CIM, pretén fomentar l'ús social del català per tal que sigui la llengua vehicular en la integració de les persones nouvingudes i puguin d'aquesta manera emprar la llengua com un dret i com a eina per participar de la vida local. El que es vol és consolidar el català com a llengua d'acollida, millorar la fidelitat lingüística entre la població autòctona i que s'adrecin als nouvinguts en català i implicar tota la població en el procés de normalització lingüística.

Si tenim en compte aquests objectius podem considerar aquest programa de vital importància en dos aspectes bàsics:

1. Pel que fa a l'àmbit lingüístic, de potenciar el català com a llengua pròpia de Menorca i dels nous menorquins. En aquest sentit, si aquest programa funcionés, el tema de la immigració no seria sinó una oportunitat per augmentar el nombre de parlants i la força de la llengua catalana/menorquina.
2. Pel que fa a l'àmbit social, la llengua i la implicació ciutadana són elements d'unió que millorarien la cohesió social de la població.

Aquest programa es va iniciar l'any 2004 i fins ara s'han format un centenar de parelles (vint-i-vuit dins el 2005, cinquanta dins el 2006 i, de moment, vint-i-set dins el 2007).

És important remarcar que tota aquesta feina de promoció i impuls d'aquest programa, que podria ser de gran utilitat per a la llengua catalana i la cohesió de la població menorquina, necessita més personal, una persona que pugui dedicar-se plenament a fer aquesta feina. Des del Consell

Insular ja s'ha demanat que es creï una nova plaça per incorporar aquesta persona.

Recursos per aprendre la llengua adreçats a les persones nouvingudes

Existeixen a l'illa de Menorca diferents recursos destinats a què les persones nouvingudes aprenguin la llengua; però el fet que no sigui obligatori aprendre-la en dificulta l'aprenentatge si no és que tenen una motivació personal molt forta o per motius laborals. D'altra banda, els adults nouvinguts tenen, en molts casos, horaris poc compaginables amb l'estudi d'una nova llengua. De totes maneres, l'aprenentatge de la llengua del lloc d'arribada i d'acollida queda clar que és un factor bàsic i necessari per a la integració real d'aquestes persones.

A més, hem de considerar un aspecte molt important en una societat multicultural com que és ja avui dia Menorca. Aquest aspecte és l'ensenyament de les llengües pròpies dels nouvinguts amb dos objectius bàsics :

1. Que no es produeixi un desarrelament de les persones nouvingudes en relació amb la seva pròpia cultura.
2. Aprofitar i conèixer les diferents cultures i llengües que conviuen a l'illa, ja que el coneixement d'una llengua apropa, sense dubte, a la seva cultura.

Un dels recursos que tenen les persones nouvingudes per aprendre la llengua o llengües del lloc d'acollida són les escoles d'adults; però val a dir que els cursos que s'hi programen se centren molt en la preparació de les proves de la Direcció General de Política Lingüística. Sí que hi ha algun curs d'iniciació, però, només n'hi ha un d'acolliment (que, a més a més, s'ajunta amb el nivell de català A). Caldria ampliar l'oferta de cursos de català destinats a persones que no el parlen gens i que el que necessiten és comunicar-se i fer-se entendre. A més a més, els cursos haurien de ser bàsicament comunicatius i no centrats a fer exàmens. Així mateix, aquests cursos haurien de ser gratuïts per tal d'afavorir que l'acollida lingüística es fes en català.

Pel que fa a l'aprofitament de les cultures que viuen a Menorca, podem veure que encara no hi ha una oferta prou representativa perquè sí que hi ha molts cursos d'anglès i bastants d'alemany, però pocs d'altres idiomes. N'hi ha alguns de francès i d'italià i només un d'àrab. Tenint en compte la gran quantitat de nouvinguts àrabs, crec que seria prou interessant millorar aquesta oferta. On sí que es promouen cursos d'àrab és als Serveis Socials de l'Ajuntament de Maó, precisament perquè no hi hagi desarrelament cultural.

També el COFUC organitza cursos de català, tot i que a Menorca només ofereixen cursos de català per a estrangers. En va proposar de fer dos a Menorca durant l'època estival: un al juliol a Alaior i un durant el mes d'agost a Castell, cap dels dos, però, es va dur a terme per manca d'alumnes inscrits (el mínim eren 10 alumnes), tot i que a Castell n'hi havia vuit.

Hi ha altres entitats que organitzen alguns cursos (de castellà i de català), però que no sempre es podem realitzar perquè depenen de les subvencions que puguin rebre; com ara Càritas, Veus de la Terra i Menorca Solidària.

A Ciutadella hi ha també un centre d'autoaprenentatge que és molt important en la promoció de la llengua catalana i que depèn del Govern Balear; però s'hi nota a faltar material d'acolliment i de nivell 0 de català. Sí

que hi ha més recursos pel que fa a català nivell inicial (programes d'ordinador, fitxes diverses, CD, sales de conversa...).

Un punt cultural important podria ser la biblioteca; però també tenen mancances pel que fa a recursos per als nousvinguts; tot i que sí que hi ha llibres sobre altres cultures, especialment l'àrab.

Pel que fa a vocabularis, el Consell Insular ha editat sis vocabularis bàsics de diferents oficis: pintor, cambrer, fuster, dependent de comerç, manobre i servei domèstic. Es tracta d'uns vocabularis bàsics de paraules i expressions relacionades amb aquests llocs de feina perquè els sigui d'ajuda en l'exercici de l'ofici i en les relacions amb els seus companys de feina.

També existeix un vocabulari en quatre idiomes (català, castellà, anglès i alemany) editat pel Govern Balear amb els noms de les fruites i verdures que es poden trobar al mercat.

Eix 6. Integració i realitat

Com veu, la immigració, la llengua catalana?

Després d'entrevistar trenta-quatre immigrants per poder valorar com veuen el tema de la integració lingüística, es poden extreure les conclusions següents:

- No hi ha gairebé immigrants que parlin i que tinguin una bona competència en llengua catalana (deixant de banda els escolars).

- Els sud-americans coneixen una llengua que dominen i amb la qual es poden comunicar perfectament i la gent els respon sense cap problema.

- Els d'origen diferent (els àrabs, els africans, etc..) aprenen a comunicar-se en llengua castellana, tot i no saber-ne cap de les dues. Els motius poden ser diversos, potser perquè abans d'arribar a l'illa han viscut a altres llocs d'Espanya on es parla la llengua castellana o perquè la gent s'adreça a ells en castellà, fenomen que es dona molt i del qual es queixen molts dels immigrants.

- Els àrabs i africans tenen un coneixement de la llengua catalana pràcticament nul i, en general, els sud-americans tenen un coneixement molt baix.

- Com que la majoria d'ells vénen a l'illa per feina o perquè algun familiar fa feina aquí, el seu primordial interès és l'econòmic i per molts l'aprenentatge de l'idioma autòcton és quelcom secundari si amb el castellà poden fer feina i viure sense problemes.

- De totes maneres, la gran majoria entén i creu que la llengua és un aspecte bàsic per integrar-se completament i que, també, pot ser un obstacle. A més, molts d'ells no saben que a l'illa es parlés una llengua diferent a la resta de l'Estat.

- Gairebé tots els immigrants volen aprendre el català i volen fer cursos; però demanen que aquests cursos siguin molt més pràctics i orals i molt menys destinats a fer exàmens. Consideren que aprendre l'idioma és molt important per poder-se integrar.

- Gairebé cap d'ells coneixia el programa *Integra'm* que podria ser un recurs per tots els qui demanen poder conversar molt més.

En general, la població immigrada és conscient que el català és la llengua d'aquí i que, a efectes d'integració, els seria molt útil aprendre-la. Però,

d'una banda, treballen moltes hores i el seu primer objectiu és l'econòmic i la supervivència i, de l'altra, hi hauria d'haver més cursos adaptats a les seves necessitats.

Eix 7. Conclusió general

És bàsic establir el model de convivència que volem per a Menorca: l'intercultural i l'assimilacionista; a fi de tenir un model propi d'acollida i integració de la immigració en tots els àmbits de la societat.

- Cal sensibilitzar la població en dos aspectes bàsics: la legitimitat del català com a llengua d'acollida i la interculturalitat.

- Cal reforçar els pocs serveis de mediació que hi ha actualment i, sobretot, que hi hagi més especialització per àrees (escoles, jutjats, centres sanitaris...).

- Un dels pilars bàsics que afavoreixen a Menorca la integració dels nouvinguts són els centre educatius; però hi ha mancances com: la falta de formació del professorat en el tema de l'acollida i de la interculturalitat, falta de materials específics d'acollida que siguin diferents segons l'etapa educativa i que facin referència a les Illes Balears i fer una acollida diferent depenent de la procedència de l'alumne per tenir en compte la seva manera de racionalitzar i el sistema educatiu amb el qual ha estudiat al seu país d'origen.

- Caldria coordinar molt bé el treball en xarxa entre els centres educatius, els ajuntaments, les associacions, les organitzacions, el Consell, etc.

- Pel que fa a l'aprenentatge de la llengua catalana, l'ensenyament als joves es fa als centres educatius, però, el dels adults presenta molts problemes. Fa falta més implicació de les administracions i més coordinació per poder establir la llengua d'acollida que volem. Sí que hi ha alguns recursos però són pocs en relació amb la quantitat d'immigració que hi ha i, a més a més, hauria de canviar la manera d'ensenyar el català als que no en saben gens. Caldria que els cursos fossin dissenyats específicament per a ells i que fossin molt més comunicatius i pràctics.

- Si el model que volem és l'intercultural, no s'ha de basar només a fer que ells coneguin la cultura i la llengua d'aquí, sinó que hem de valorar la seva cultura i llengua i, en aquest sentit, Menorca està encara molt coixa. Els esforços d'integració s'han de fer per les dues bandes perquè si no caurem en el model assimilacionista, que ja s'ha vist que no funciona a la llarga.

- Cal reforçar l'OFIM com a puntal bàsic referent a la immigració i l'acollida.

Perquè Menorca pugui viure de manera tranquil·la i tothom hi convisqui pacíficament hauríem de tenir en compte tots aquests aspectes i començar a veure la immigració com una oportunitat lingüística i cultural i d'un gran enriquiment i tenir en compte que nosaltres, en altres temps, també vam ser immigrants a altres països.